

Міністерство освіти та науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра нової та новітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

«__» _____ 2016 р.

програма навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ ЄВРОПИ НОВОГО ЧАСУ

для студентів III курсу історичного факультету

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 032 «Історія»

факультет історичний

2016/2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету

«_____»_____ 2015 р., протокол № _____

Розробник програми: кандидат історичних наук, доцент кафедри нової та новітньої історії Миколенко Д. В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри нової та новітньої історії. Протокол № 2 від 15 вересня 2015 року.

Завідувач кафедри _____ (М. Г. Станчев)

15 вересня 2015 р.

Схвалено навчально-методичною комісією історичного факультету.

Протокол № 1 від 25 вересня 2015 року.

Голова навчально-методичної комісії доцент _____ (О. І. Тумаков)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Історія культури Європи нового часу» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки бакалавр, напряму гуманітарні науки, спеціальності «Історія», спеціалізації «Всесвітня історія». Він розрахований на один навчальний семестр і доповнює основні курси, що викладаються на історичному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: «Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки», «Історія західних і південних слов'ян». Вивчаючи історію культури європейських країн нового часу, ми уявляємо її як самостійний етап розвитку західної цивілізації.

Предметом вивчення даного курсу є культурні процес, що відбувалися на теренах Європи упродовж нового часу, а саме зародження і розвиток основних естетичних, літературних та художніх течій, в рамках яких розглядаються як класичні (художня література, театр, архітектура, образотворче мистецтво) так і радикально нові, у порівнянні з ними, типи художнього самовираження.

Програма навчальної дисципліни складається з двох розділів:

1. Культурні процеси ранньої модерної доби.
2. Культура Європи від Великої французької революції до завершення Першої світової війни.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Особлива спільність джерел, долі та спадщини країн Європи формують єдину культурно-історичну систему з однаковим генетичним кодом і ментальністю. Основні етапи самовідчуття й самосвідомості західної цивілізації (античність, середньовіччя, Ренесанс тощо) створюють європейську культурну традицію.

Специфіка культури нового часу на відміну від попередніх періодів історії полягає в її принциповому перехідному характері: формується нове бачення світу, а відтак змінюється й ставлення до предметів мистецтва, реалій, буття. Цей процес вирізняється бурхливим пошуком образотворчих прийомів та експериментальною спробою створення стилю, який відповідав би новому світогляду. До того ж для новітнього часу є характерним могутній стрибок науково-технічного прогресу.

Мета курсу: по-перше, дати уявлення про вказані вище проблеми; по-друге, сформувати знання майбутніх фахівців-істориків про характерні риси та специфічні особливості розвитку основних галузей культури країн Європи.

Завдання курсу:

- 1) відтворити світогляд європейців відповідної історичної епохи;
- 2) систематизувати й дати оцінку художнім течіям і напрямам у культурі;
- 3) показати генезу становлення та взаємодію традиційних і авангардистських методів сприйняття реальності;
- 4) розкрити особисті еволюції, охарактеризувати стилі і жанри європейської архітектури, живопису, літератури, музики, хореографії, моди, театрального мистецтва, кінематографа;
- 5) проаналізувати трансформацію елітарних культур у масові і навпаки;
- 6) визначити роль і значення культури нового часу у системі минулих епох.

Під час лекцій студенти мають досягти таких **результатів навчання**: оволодіти навичками роботи з історичними джерелами та науковою літературою, навчитися систематизувати історичний матеріал, логічно мислити, робити аргументовані висновки, користуватися довідковою літературою.

ОПИС ПРЕДМЕТА СПЕЦІАЛЬНОГО КУРСУ

Найменування показника	Галузь знань (предметна область), напрям, спеціальність, рівень вищої освіти / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань (предметна область) гуманітарні науки Напрямок: всесвітня історія Спеціальність: «Історія» Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) бакалавр	Нормативна / за вибором студента	
		Рік підготовки	
		3-й	
Семестр			
5-й			
Лекції			
36 год.			
Практичні, семінарські			
0 год.			
Лабораторні			
0 год.			
Самостійна робота			
36 год.			
Індивідуальні завдання:			
0 год.			
Вид контролю:			
залік			
Індивідуальне завдання – творчі завдання			
Загальна кількість годин – 82			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 78 %

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Європейська культура нової доби

Розділ 1. Культурні процеси ранньої модерної доби

Тема 1. Загальна характеристика розвитку культури нового часу. Специфічні проблеми дослідження. Предмет і об'єкт вивчення. Основні риси європейської культури. Картини світу нового часу. Періодизація культури Європи XVII – палатку XX ст. Художні стилі у мистецтві нового часу.

Тема 2. Культура Відродження. Термін «Ренесанс». Історичні умови виникнення і розвитку Ренесансу. Гуманізм. Філософська, наукова і господарча культура Відродження. Мистецтво епохи.

Високе і Пізнє Відродження. Північне відродження. Реформація і розповсюдження протестантизму та їх вплив на розвиток європейської культури. Сфера повсякденного існування європейців.

Тема 3. Європейська культура епохи раціоналізму (XVII ст.). Вплив реформації і контрреформація на культурні процеси. Особливості світогляду європейця. Формування нового типу особистості. Гуманістичні цінності Ренесансу у культурі XVII ст. Творчість В. Шекспіра. Герої «смітних часів» – мандрівники, дільці, авантюристи, пірати, торговці, банкіри, найомними і грабіжники. Зміна ціннісних орієнтирів. Якості і риси особистості Нового часу. Нова картина світу. Складання європейської цивілізації і загальноєвропейські культурні процеси.

Іспанська література і театральне мистецтво. Основні роботи Сервантеса і Лопе де Веги. Розвиток живопису в Іспанії. Творчість Ель Греко, Хосе Рібейри, Франсіско Сурбарана, Естебана Мурільо.

Зародження мистецтва бароко. Його вплив на архітектуру Італії, Іспанії, Португалії, Фландрії, Франції, Австрії та інших країн. Творчість Д. Л. Берніні, Ф. Борроміні, А. Шлютера, К. Перро, Я. Сантіні, Й. фон Ерлаха, С. Іттара. Живопис бароко на прикладі робіт А. Карачі, М. де Караваджіо, П. Рубенса, А. Ван Дейка, Дієго Веласкеса, Я. Стена, Я. Вермеєра, Я. Йорданса, Я. Рейсдаля, Г. Рені, Х. Аверкампа. Караваджизм – течія в образотворчому мистецтві.

Література епохи бароко на прикладі творчого доробку Д. Маріно, Л. де Гонгора-і-Арготе, Ф. Г. де Кеведо і Сантібаньєс Вільєгас, П. де ла Барка, А. Гріфіуса, Т. Агріппа Д'Обін'є, Д. Донна, Б. Грасіана.

Особливості барочного театру. Т. де Моліна, П. К. де ла Барка.

Соціальна утопія як жанр європейської літератури XVII ст. Творчість Сірано де Бержерака, Дені Вераса.

Реалістичні тенденції у голландському живописі. Творчість Ф. Хальса, Я. Вермера, Х. Ван Рейна Рембрандта.

Абсолютизм і його вплив на розвиток культури. Розвиток класицизму у європейському мистецтві. Живописні твори Н. Пуссена, Повернення до античної традиції. Розвиток архітектури на прикладі творчості А. Палладіо, Р. Адама, Леду. Л. фон Кленце. Ієрархія жанрів. Спроби вийти за жорсткі рамки класицизму за прикладі робіт Мольєра, Ж. Расіна.

Опера, ораторія, фуга – основні жанри музики XVII ст. Клавесин і орган – основні музичні інструменти епохи бароко. Творчість Д. Каріссімі, А. Страделла, А. Скарлатті.

Вплив Тридцятилітньої війни на європейську моду. Особливості іспанської, англійської і французької моди XVII ст. Третій стан як законодавець моди у Нідерландах. Поява професійних модельєрів у Франції. Зачіски європейців.

Королівська академія танцю у Франції. Її значення для розвитку хореографічного мистецтва. Школа П'єр Бошана.

Тема 4. Період Просвітництва в історії європейської культури (XVIII ст.). Ідея «природної людини». Концепція «природного виховання». Досконала людина за Честерфілдом. Роман Д. Дефо «Робінзон Крузо» – шлях людини від дикості до цивілізації. Просвітницька концепція Ж. Ж. Руссо. Поява енциклопедії. Розвиток економіки та зростання населення та вплив цих процесів на культуру. Формування поняття «цивілізація». Раціоналізація свідомості європейця.

Просвітницький класицизм провідний стиль у європейському мистецтві початку XVIII ст. Антропоцентризм, ідея прогресу й оптимістичний принцип – основні риси стилю. Розвиток жанру роман. Творчість Д. Свіфта, Г. Філдінга.

Трагедія XVIII ст. (Вольтер, Ж. Аддісон, Ф. Г. Клопшток). Ідея прогресу і модернізації у літературі. Жанри комедії (К. Гольдони, К. Гоцци, П. Бомарше) і драми (Д. Дідро, Г. Лессінг). Культ Почуття у творчості Л. Стерна.

Музика епохи Просвітництва. Творчість І. Баха, Г. Генделя, К. Глюка, Й. Гайдна, В. Моцарта, раннього Л. Бетховена. Перехід від поліфонії І. Баха і Г. Генделя до фонно-гармонійному стилю. Затвердження опери-буфф, розвиток теорії музикальних стилів. Теорія ефектів. Оперна реформа К. Глюка. Віденська класична школа. Творчість А. Вівальді.

Розквіт рококо. Основні риси стилю. Живопис рококо. Творчість А. Кауфман, Ф. Буше, П. Батоні. Ж. Л. Давід продовжувач класицизму у європейському образотворчому мистецтві. Рококо у моді. Марія-Антуанетта – законодавиця моди. Р. Бертен – особистий модельєр королеви і перша кутюр'є. Журнал «Галерея мод». Зачіски – найбільш характерна ілюстрація епохи.

Культура аристократичного побуту. Інтер'єри Ж. М. Оппенора, Ж. О. Мейсоньє, Г. Ж. Боффрана.

Хореографічне мистецтво. Французька балетна школа. Творчість Ж. Новерра.

Специфіка картини світу європейця XVIII ст. Творчість І. Г. Гердера, А. Поупа.

Розділ II. Культура Європи від Великої французької революції до завершення Першої світової війни

Тема 5. Основні риси культури перехідного періоду кінця XVIII – початку XIX ст. Загально історичне значення Великої французької революції у контексті розвитку культури. Образ нового світу. Нові винаходи і їхнє значення. Експансія європейської культури у наслідок колоніалізму. Просвітницька культура і проторомантизм – основні напрями розвитку мистецтва. Містичні сили у проторомантичному мистецтві. Принципи «поетичного історизму», «орієнталізму», «екзотизму». «Поеми Оссіана» Д. Макферсона. Філософська картина світу І. Канта. Поєднання земного і потойбічного у трагедії «Фауст» І. Гете. «Дослід про людину» А. Поупа.

Живопис кінця XVIII – початку XIX ст. Творчість Ф. Гойя. Сентименталізм у роботах Я. Хаккерта, Р. Уілсона, Ж. Б. Грйоза, Т. Джонса, Д. Форрестера, С. Делона.

Ампір – прояв пізнього класицизму. Роботи Ш. Персьє, П. Фонтена, У. Рейлтона, Ж. Лепера, Ж. Гондуена.

Продовження класичних традицій у музичному мистецтві. Творчість Ф. Гайдна. Проторомантизм у музиці. Л. Ван Бетховен, Ф. Шуберт, Е. Гофман, Е. фон Вебер, Н. Паганіні, В. Белліні.

Зародження романтизму у театральному мистецтві. Йєнська школа. Поява мелодрами. Творчість Д. Байрона, П. Б. Шеллі. Д. фон Клейста. Видатні театральні актори – І. Флек, Е. Кін та інші.

Вплив Великої французької революції кінця на європейську моду. Одежа санкюлотів. Політики як законодавці моди. Тенденції до простоти, зручності. Стиль ампір у моді. Романтичні тенденції в європейській моді початку XIX ст.

Нові тенденції розвитку хореографічного мистецтва. Реформи Ж.Новерра. Постановки П. Гарделя, Ш. Л. Дідло.

Тема 6. Культурні процеси в Європі XIX ст. Нове світовідчуття людини XIX ст. Прояви небажання допускати нікого у свій внутрішній світ у моді і зовнішньому вигляді європейця. Тема самотності у творчості Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Шопена, А. де Ламартіна. Типи денді і ділової людини у європейській культурі. Творчість О. де Бальзака, Ч. Діккенса. Герої епохи О. Бісмарк, Д. Гарібальді. Проблема емансипації у творчості У. Теккерея. Образ вільної особистості, наділеній оригінальністю, у творчості Байрона. Зростання інтересу авторів до звичайної особистості. Явище філістера у творчості Ш. Нодьє, Е. Гофмана, П. Меріме, В. Гюго, А. Дюма-сына, Г. Флобера. Бідермейєр – стиль європейського побуту. Формування особливого дитячого світу. Прагнення європейця до індивідуалізму як стилю життя. Об'єднання у гурти і руху – нове явище XIX ст. Досягнення науки і техніки та їхній вплив на європейську культуру. Революційні, національно-визвольні рухи, а також війни XIX ст. у контексті культурних традицій. Зростання ролі дипломатичного мистецтва у

міжнародних відносинах. Міжособистісні відносини отримують форму стабільного порядку. Перетворення ідеї все світності в ідею всесвітнього панування. Практичний характер наукових знань. Поява значної кількості матеріалу по історії культури. Поява теорії Ч. Дарвіна. Розвиток засобів масової інформації і його вплив на культурні процеси. Теорія катастроф Кюв'є і розвиток еволюційної теорії.

Романтизм і реалізм – провідні художні системи століття. «Прекрасно те, що нове» – головне гасло романтизму. Романтичний рух у літературі (Е. Гофман, Г. Гейне, П. Б. Шеллі, Д. Кітс, В. Скотт, А. де Віньї, В. Гюго, А. Мандзоні, Д. Леопарді, А. Міцкевич). Романтичний історизм (В. Скотт).

Еклектизм – домінуюча тенденція архітектури ХІХ ст.

Продовження традицій романтизму у музиці (К. фон Вебер, Р. Вагнер). Втілення романтизму у живописі (Т. Жеріко, Е. Делакруа, Д. Констебл, К. Д. Фрідріх. Зрілість романтизму (Ж. Санд, А. де Мюссе, Р. Шуман, Г. Берліоз, Г. Доніцетті, В. Белліні, Ф. Шопен, Ф. Ліст, У. Тернер).

Двомірність романтизму у хореографічному мистецтві (балет А. Адана, Т. Готьє).

Особлива манера мислення і відчуття представників романтичного мистецтва.

Особливості формування реалізму як окремої художньої системи. Поява терміну «реалізм». Компаративний аналіз реалізму і романтизму. Література реалізму (Ф. Стендаль, О. Бальзак, П. Меріме, Ч. Діккенс, У. Теккереї, Г. Флобер).

Творчість художників реалістів (О. Дом'є, Г. Курбе).

Реалістичні тенденції у музиці (Д. Верді опера «Травіата»).

Поява нових типів історизму, діалектика Гегеля. Філософія О. Конта і «щирий реалізм». Філософія позитивізму (Е. Літтре, І. Тен, Е. Ренан, Д. С. Мілль, Г. Спенсер).

Тема 7. Нові тенденції у європейській культурі кінця ХІХ – початку ХХ ст. Формування нової художньої системи та її філософія. Модерн як

заперечення еkleктизму в архітектурі (В. Орта, П. Беренс, Й. Ольбріх, Е. Гімар, В. Гропіус, Р. Нойтра, Л. Ван Дер Рое та другие). Зародження конструктивізму.

Імпресіонізм у живописі кінця XIX – початку XX ст. (К. Моне, Е. Дега, Е. Мане, П. Ренуар, А. Сіслей, Ж. Піссарро, Ф. Базіль, Б. Морізо, М. Ліберман, М. Люс, М. Слефогт, Х. Соролья). Постімпресіонізм у роботах А. де Тулуз-Лотрек-Монфа, П. Сезанна, В. Ван Гога. Е. П. Гогена. Неоімпресіонізм і творчість Ж.-П. Сьора, А. Кросса, Ж. Леммена. Зародження і розвиток експресіонізму. Творчість Е. Мунка, Ф. Марка, Е. Шиле. Символізм в європейському живописі (Ф. Кнофф, Г. Моро). Метафізичний живопис в Італії. Поява авангардних напрямів – кубізм, абстракціонізм.

Натуралізм у європейському театрі (А. Доде, О. Мібро). Символізм – один із провідних напрямів у театральному мистецтві (Р. Роллан, М. Метерлінк). «Золотий століття» віденського театру (Артур Шніцлер, Г. фон Гофмансталь, Е. фон Хорват). Англійський театр кінця XIX ст. домінування символізму (Д. Ірвінг, Е. Крег, Б. Шоу, У. Арчер). Німецьке театральне мистецтво (Г. Бюхнер, Г. Гауптман, М. Рейнхардт). Декаданс – особливі риси та прояви у різних сферах мистецтва.

Виникнення кінематографу.

Модерн у моді. Створення будинків моди. Перші публічні покази. Вплив першої світової війни на модні тенденції.

Хореографічне мистецтво в епоху модерн. Народний танець і його вплив на розвиток європейської хореографії кінця XIX – початку XX ст.

СТРУКТУРА КУРСУ ТА СІТКА ГОДИН

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ І. Культурні процеси ранньої модерної доби												
Тема 1. Загальна характеристика європейської культури нового часу	8	4				4						
Тема 2. Культура Відродження	12	6				6						
Тема 3. Європейська культура епохи раціоналізму (XVII ст.)	12	6				6						
Тема 4. Період Просвітництва в історії європейської культури (XVIII ст.)	12	6				6						
Разом за розділом 1	44	22				22						
Розділ ІІ. Культура Європи від Великої французької революції до завершення Першої світової війни												
Тема 1. Основні риси культури перехідного періоду кінця XVIII – початку XIX ст.	8	4				4						
Тема 2. Культурні процеси в Європі середини XIX ст.	12	6				6						
Тема 3. Нові тенденції у європейській культурі кінця XIX – початку XX ст.	8	4				4						
Разом за розділом 2	28	14				14						
Усього годин	72	36				36						

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Загальна характеристика європейської культури нового часу	4	залік
2	Культура Відродження	6	залік
3	Європейська культура епохи раціоналізму (XVII ст.)	6	залік
4	Період Просвітництва в історії європейської культури (XVIII ст.)	6	залік
5	Основні риси культури перехідного періоду кінця XVIII – початку XIX ст.	4	залік
6	Культурні процеси в Європі середини XIX ст.	6	залік
7	Нові тенденції у європейській культурі кінця XIX –початку XX ст.	4	залік
	Разом	36	

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

ПРИКДАДИ ТЕМ ЕССЕ

1. Порівняльний аналіз картини світу європейця XVII, XVIII, XIX і початку XX ст.
2. Вплив ідей Просвітництва на різні сфери культурного життя Європи.
3. Охарактеризуйте типи джентльмена різних епох нового часу.
4. Порівняти стиль життя європейців різних епох.
5. Відображення універсальної картини світу у «Фаусті» Гете і «Людській комедії» О. Бальзака.
6. Вплив сходу на розвиток європейської моди у XIX – на початку XX ст.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Пояснення – вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду учнів з певної галузі знань і на основі цього залучення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення уже наявних знань. З погляду форми проведення виокремлюють два види бесіди: евристичну і репродуктивну. **Лекція** передбачає

розкриття у словесній формі сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднані загальною темою.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Письмовий контроль – 1) **творча робота есе** і 2) **залікова робота – відповідь на конкретне питання**. Забезпечує глибоку і всебічну перевірку засвоєння, оскільки вимагає комплексу знань і умінь студента. У письмовій роботі студенту необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних завдань, проблем, крім того, виявляється ступінь оволодіння письмовою мовою, уміння логічно, адекватно проблемі скласти свій текст, давати власну оцінку історичним процесам.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний контроль	Підсумковий семестровий контроль (залік)	Сума
40	60	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90–100	Зараховано
80–89	
70–79	
60–69	
50–59	
0–49	Не зараховано

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

ТВОРЧА РОБОТА

Оцінка 35–40 балів передбачає повне і впевнене засвоєння програми курсу, знання основних джерел і додаткової літератури, уміння аналізувати й узагальнювати історичний матеріал, порівнювати, оцінювати, пояснювати історичні факти на основі здобутих із різних джерел знань, користуватися науковою термінологією.

20–34 бали виставляється за впевнене засвоєння курсу, знання історичної хронології, уміння логічно будувати відповідь, робити аргументовані висновки, аналізувати історичний матеріал. А також за умови, якщо студент припустився незначних помилок або зробив не зовсім повні висновки.

1–19 балів передбачає часткове висвітлення змісту теоретичних питань та недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. При цьому студент не вміє логічно мислити. Поставлене завдання виконане ним не повністю, але у його відповідях продемонстроване розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни.

0 балів виставляється, якщо студент не засвоїв матеріал, передбачений програмою курсу.

ЗАЛІКОВА РОБОТА

Оцінка 55–60 балів передбачає повне і впевнене засвоєння програми курсу, знання основних джерел і додаткової літератури, уміння аналізувати й узагальнювати історичний матеріал, порівнювати, оцінювати, пояснювати історичні факти на основі здобутих із різних джерел знань, користуватися науковою термінологією.

50–54 бали виставляється за впевнене засвоєння курсу, знання історичної хронології, уміння логічно будувати відповідь, робити аргументовані висновки, аналізувати історичний матеріал. А також за умови, якщо студент припустився незначних помилок або зробив не зовсім повні висновки.

40–49 балів передбачає виконання всіх вимог до оцінки «В», за наявності принципових помилок при викладенні засвоєного матеріалу або неповних висновків.

30–39 балів виставляється за часткове висвітлення змісту теоретичних питань та недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. При цьому студент не вміє логічно мислити. Поставлене завдання виконане ним не повністю, але у його відповідях продемонстроване розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни.

20–29 балів передбачає виконання всіх вимог до оцінки «D», а також, коли у студента виникають проблеми навіть з відтворенням основного матеріалу курсу.

0–19 балів виставляється, якщо студент не засвоїв матеріал, передбачений програмою курсу.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Основні етапи розвитку і формування європейської культури нового часу.
2. Класицизм і бароко: основні риси.
3. Головні ознаки живопису, архітектури, музики, скульптури бароко.
4. Порівняльний аналіз стилів рококо і бароко.
5. Зміни в європейській культурі наприкінці XVIII – на початку XIX століть та розвиток романтизму.
6. Реалізм у живописі й літературі.
7. Тематика літературних творів середини XVII ст.
8. Бароко і класицизм у живописі XVII ст.
9. Художники реформатори і конформісти.
10. Болонська художня школа.
11. Караваджизм – течія в образотворчому мистецтві.
12. Голландська і фламандська школи живопису.
13. Реалізм в іспанському і французькому образотворчому мистецтві XVII ст.
14. Бароко, рококо і неокласицизм в образотворчому мистецтві XVIII ст.
15. Романтизм в європейському живописі XIX ст.
16. Поява та розвиток імпресіонізму і модернізму в образотворчому мистецтві.
17. Розвиток театру в XVII ст.
18. Література й музика – естетичні домінанти XVIII століття.
19. Морфологічні особливості рококо.
20. Еволюція класицизму у XVIII столітті.
21. Музикальна революція Віденської школи.
22. Головні ознаки романтизму.
23. Феномен європейського роману.
24. Пізній романтизм: основні риси.
25. Натуралізм як напрям художнього мистецтва.
26. Еклектизм у мистецтві.
27. Символізм, імпресіонізм, «декаданс», неоромантизм кінця XIX ст.
28. Зміст поняття «модерн».

29. Художній авангард початку XX ст.
30. Витоки стилю бароко в європейській архітектурі.
31. Класицизм в архітектурі нового часу.
32. Розповсюдження ампіру в архітектурі на початку XIX ст.: його французький і англійський варіанти.
33. Особливості музичного твору бароко. Основні жанри стилю.
34. Поява та розвиток ораторії, кантату.
35. Гомофонна система в музиці.
36. Орган і клавесин – улюблені музичні інструменти епохи бароко.
37. Класицизм у музиці та його найвідоміші представники.
38. Реалізм як творчий метод у музиці.
39. Ознаки літератури бароко.
40. Поезія, драматургія стилю бароко.
41. Класицизм в європейській літературі. Мольєр, Шиллер і Гете – найяскравіші представники стилю.
42. Романтизм як альтернатива класицизму у літературі.
43. Поезія європейських «романтиків».
44. Головні риси романтичного героя.
45. Історичний роман як провідний жанр романтизму. Національні особливості літератури романтизму.
46. Реалізм як напрям у літературі. Критичний реалізм.
47. Натуралізм в європейській літературі XIX ст.
48. Класицизм у театральному мистецтві.
49. «Комеді франсез» та його роль у становленні національного французького театру.
50. Реформи в італійському театрі XVIII ст.
51. Побутова комедія та її особливості. «Порив духу і пристрасті» у театрі романтизму.
52. Сюжети та персонажі романтичної сцени.
53. Авангардизм і дадаїзм в європейському театральному мистецтві.

54. Провідні театральні актори нового часу.
55. Король як взірець моди у XVI ст.
56. Французька придворна мода часів Людовіка XIV.
57. Вплив стилю рококо на європейську моду.
58. Роза Бертен – перша професійна кутюр'є.
59. Стиль ампір і модні тенденції.
60. Модерн як заперечення еkleктизму у моді.
61. Від народного до придворного і театального танцю.
62. Менует – найпопулярніший танець при дворі Людовіка XIV.
63. Поява та розвиток південно-європейських танців – мореска і павана.
64. Полонез: від народного до найпопулярнішого бального танцю.
65. Хореографія і театр. Зародження балету.
66. Вальс – король танців XVIII ст.
67. Вплив джазу на розвиток хореографічного мистецтва.
68. Латиноамериканські танці на європейському континенті.

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Антология исследований культуры. – Санкт-Петербург, 1997.
2. Вебер М. Избранное. Образ общества / М. Вебер. – Москва, 1994.
3. Гадамер Х.-Г. Истина и метод / Х.-Г. Гадамер. – Москва, 1988.
4. Гуревич П. Философия культуры / П. Гуревич. – Москва, 1995.
5. Ерасов Б. Социальная культурология. В 2-х частях. Учебное пособие / Б. Ерасов. – Москва, 1994.
6. Ионин Л. Социология культуры. Учебное пособие / Л. Ионин. – Москва, 1996.
7. Каган М. Философия культуры / М. Каган. – Санкт-Петербург, 1996.
8. Кукаркин А. Буржуазная массовая культура / А. Кукаркин. – Москва, 1985.
9. Лотман Ю. Культура и взрыв / Ю. Лотман. – Москва, 1992.
10. Морфология культуры. Структура и динамика. Учебное пособие / Отв. ред. Г. Аванесова. – Москва, 1994.
11. Новейшая история стран Европы и Америки. XX век: Учебник для студентов высших учебных заведений: В 2-х частях / Под ред. А. Родригеса, М. Пономарёва. – Ч. 1. – Москва, 2003.
12. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс / Х. Ортега-и-Гассет // Эстетика. Философия культуры. – М., 1991.
13. Очерки истории мировой культуры. Учебное пособие для вузов / Под ред. Т. Кузнецова. – Москва, 1997.
14. Пелипенко А. Культура как система / А. Пелипенко, Г. Яковенко. – Москва, 1998.
15. Романов В. Историческое развитие культуры. Проблемы типологии / В. Романов. – Москва, 1991.
16. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / П. Сорокин. – Москва, 1992.
17. Художественные модели мироздания: XX век. Взаимодействие искусств в поисках нового образа мира. – Кн. 2. – Москва, 1999.
18. Шедевры искусства XX века. – Москва, 1997.
19. Шпенглер О. Закат Европы / О. Шпенглер. – Москва, 1993.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алешина Л. Европейское искусство XIX в. / Л. Алешина, Ю. Колпинский, Е. Марченко, В. Стародубова. – Москва, 1975.
2. Берковский Н. Романтизм в Германии / Н. Берковский. – Ленинград, 1973.
3. Вейс, Г. История цивилизации : архитектура, оружие, одежда, утварь : Иллюстрированная энциклопедия / Г. Вейс : В 3 т. / Пер. с нем. – Москва, 1998. – Т. 3 : Новое время (XIV–XIX вв.).
4. Иллюстрированная энциклопедия моды / Пер. с чешск. – Прага, 1966.
5. Культура: теории и проблемы / Под ред. Т. Ф. Кузнецовой. – Москва, 1995.
6. Луков В. А., Луков, Вл. А. Тезаурусы : Субъектная организация гуманитарного знания / В. А. Луков, Вл. А. Луков. – Москва, 2008.
7. Луков Вл. А. Европейская культура Нового времени : Тезаурусный анализ / Вл. Луков. – Москва, 2006.
8. Луков Вл. А. История литературы : Зарубежная литература от истоков до наших дней / Вл. Луков. – Москва, 2009.
9. Манфред А. Три портрета эпохи Великой французской революции / А. Манфред. – Москва, 1989.
10. Очерки по истории мировой культуры / Под ред. Т. Ф. Кузнецовой. – Москва, 1997.
11. Сидоренко М. А. Музыка Жана Батиста Люлли и монархия Людовика XIV // Новая и новейшая история. – 2015. – № 1. – С. 50-60.
12. Рыков А. В. К вопросу о становлении модернистской парадигмы в искусстве XIX века // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2013. – Вып. 3. – Серия 2. – С. 123-132.
13. Трыков В. П. Зарубежная журналистика XIX века / В. П. Тыков. – Москва, 2004.
14. Чизхолм Д. Мировая история в датах / Д. Чизхолм / Пер. с англ. – Москва, 1994.

Анотація

Спецкурс «Історія культури Європи нового часу» розроблено для студентів історичного факультету денного відділення зі спеціалізації «Всесвітня історія». Він розрахований на один навчальний семестр і доповнює основні курси, що викладаються на історичному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Метою курсу є формування знань майбутніх фахівців-істориків про характерні риси та специфічні особливості розвитку основних галузей культури країн Європи крізь призму, розглянутих крізь призму змін світогляду людства.

Аннотация

Спецкурс «История культуры Европы нового времени» разработан для студентов исторического факультета дневного отделения, специализирующихся по направлению «Всемирная история». Он рассчитан на один учебный семестр и дополняет основные курсы, которые преподаются на историческом факультете Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина. Целью курса является формирование знаний будущих специалистов-историков об характерных чертах и специфических особенностях развития основных отраслей культуры стран Европы, рассмотренных сквозь призму мировоззренческих изменений человечества.

Summary

The course «History of European Culture of modern times» is developed for full-time students of historical faculty, who are specialized in «History of the World». It is considered for one semester and complements the main courses of the historical faculty of V. N Karazin Kharkiv National University. The aim of the course is to develop knowledge of the future specialists in history about special features and peculiarities of the main branches of the European culture, considered in the light of worldview changes of humanity.